

درازهایی از درازهای آسیای شرقی

علی آقا محمدی
کارشناس ارشد برنامه‌ریزی رفاه

○ مدل رفاه در کشورهای آسیای شرقی

○ راجر گودمن و دیگران

○ علیرضا کلدی

○ علیرضا کلدی (ناشر)

○ ۱۳۸۱، ۲۸۶ صفحه، ۱۰۰۰ نسخه، ۱۲۰۰ تومان

شکاه علوم اسلامی و مطالعه اسلامی

یعنی سنگاپور، هنگ کنگ، تایوان، کره جنوبی و ژاپن را بررسی کرده است. به استثنای هنگ کنگ که رفاه در کمترین حد ارائه می‌شود و مسئول تأمین مالی آن دولت است در سایر کشورها نقش دولت عمده‌ای در قانونگذاری است و این تشکیلات نیمه دولتی‌اند که صندوقهای مختلف رفاهی را اداره می‌کنند. در این کشورها روش تأمین مالی رفاه اجتماعی باعث شده است تا نظامهای رفاهی پراکنده‌ای به وجود آیند.

نویسنده در این فصل با مقایسه بین کشورهای آسیای شرقی و اروپا نشان می‌دهد که در سال ۱۹۹۲ در سوئد و انگلستان ارقام مربوط به تسبیت هزینه عمومی به تولید ناخالص داخلی بیش از ۴۰ درصد است در حالی که همین ارقام در کشورهای آسیای شرقی از کشورهای اروپای غربی کمتر است.

نویسنده این استدلال را مطرح می‌کند که برای اینکه به این نتیجه برسیم که یک الگوی آسیای شرقی از رفاه اجتماعی با هزینه عمومی سطح پائین وجود دارد، باید به این سوال جواب داد که آیا هزینه عمومی این دو دسته کشورها یکسان است؟

این کتاب مجموعه‌ای است از مقالات دربار و وضع نظامهای رفاهی کشورهای آسیای شرقی یعنی ژاپن، هنگ کنگ، تایوان، سنگاپور و کره جنوبی. چنین نیز به عنوان موردی در مقابل این کشورها بررسی شده است. این مجموعه مقالات در پی پاسخ به این سوال اند که آیا مدل رفاه شرقی وجود دارد یا خیر؟ در پنهان این سوال دو مسئلله مورد بررسی قرار می‌گیرد: نخست آنکه چطور باید ساخت نظام رفاه شرقی را تشریح کرد، و سپس اینکه از تجربه‌های شرق برای حل بحران دولت رفاهی غرب چه می‌توان آموخت.

راجر گودمن و همکارانش در سه بخش و هشت فصل سعی کرده‌اند تا به این سوالات پاسخ دهند.

در فصل اول گوردون وايت و راجر گودمن نظامهای رفاهی آسیای شرقی را دارای وجود مشترکی می‌دانند اما تأکید می‌کنند که آنها یکسان نیستند. بنابراین نباید به دنبال یک مدل متجانس بود. این نظامها نقاط قوتی دارند اما نقاط ضعف فراوانی نیز دارند. (ص ۲۳) در فصل دوم هوک - جوکونون نظامهای رفاهی پنج کشور آسیای شرقی

سپس نویسنده برای پاسخ به این سؤال به بررسی نظام رفاهی سنگاپور، هنگ کنگ، تایوان، کره جنوبی و ژاپن می‌پردازد:

سنگاپور: حمایت اقتصادی، بدون یکهارچگی اجتماعی

تونی بلر، رهبر حزب کارگر در ژانویه ۱۹۹۶، رهبران تجاري و سیاسي بومی در سنگاپور را مورد خطاب قرار داد و اعلام کرد که صندوق پس‌انداز مرکزی برای سنگاپور موفقیت عظیمی به شمار می‌آید و سپس در ادامه صحبت‌های خود اظهار کرد که دولت آینده حزب کارگر در سه‌ماهی از تجربه سنگاپور خواهد آموخت.

در حقیقت این نظام رفاهی را ارباب استعمارگر سابق سنگاپور، دولت انگلستان ابداع کرد. صندوق پس‌انداز به گونه‌ای تنظیم شده بود که دولت نقش تنظیم کننده را در تأمین مالی و عملیاتی صندوق بازی می‌کرد. مقامات مربوط، صندوق پس‌انداز مرکزی را به صورت یک برنامه اجباری به اجرا در آورند. اما در عین حال هیچ گونه پاره‌ای به آن پرداخت نمی‌شد.

از سالهای دهه ۱۹۵۰، صندوق پس‌انداز مرکزی از یک طرح پس‌انداز ساده و اجباری به یک برنامه رفاه اجتماعی پیچیده تبدیل شده است، و از طرفی دیگر تاثیر آن در جامعه سنگاپور عمیق بوده است.

در سنگاپور برای کسانی که هیچ حسابی در صندوق پس‌انداز مرکزی ندارند تقریباً هیچ نوع تأمین اجتماعی وجود ندارد. پیش از صندوق پس‌انداز مرکزی و ادامه آن تا حد بسیاری به این حقیقت بستگی دارد که «لی کوان» و حزب «عمل مردم» وی از سال ۱۹۵۹ قدرت را در دست گرفته‌اند.

دولت لی، قانون روابط صنعتی را در سال ۱۹۶۷ و قانون استخدام را در سال ۱۹۶۸ ارائه نمود که شدیداً حقوق کارگران و قدرت اتحادیه را کاهش می‌داد. تصمیمی که در سال ۱۹۶۸ مبنی بر وصل نمودن طرح مسکن به صندوق پس‌انداز مرکزی به طور اخص نقش مهمی را در جهت ساخت دولت - ملت که پس از کسب استقلال، مهم‌ترین طرح راهبرد سیاسی لی محسوب می‌شد ایفا نمود.

در مجموع، صندوق پس‌انداز مرکزی خصوصیات برجسته خود را از همان زمان آغاز در سال ۱۹۵۳ حفظ نموده است. در تأمین مالی صندوق، نقش دولت به صورت قانونگذاری است که به وسیله همین قوانین، صندوق را به صورت یک طرح اجباری به اجرا درمی‌آورد.

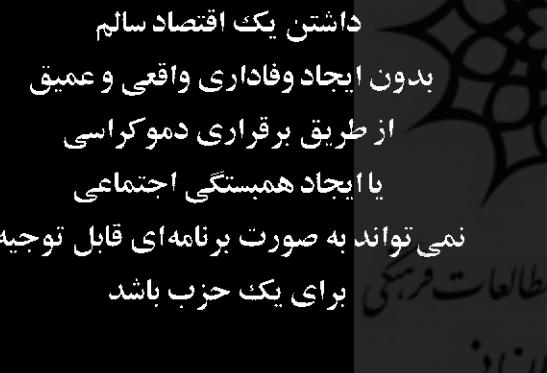
ناتوانی در ایجاد احساس عمیق تر وفاداری ملی، به بدینتی طبقه متوسط و مهاجرت آنان منجر می‌شود. به دلیل این ناتوانی از اواخر دهه ۱۹۸۰ دولت حزب «عمل مردم» یک نوع مبارزه و تبلیغات را جهت ایجاد ارزشهای ملی آغاز کرده است. به همان ترتیبی که چوآ هشدار داده است، داشتن یک اقتصاد سالم بدون ایجاد وفاداری واقعی و عمیق از طریق برقراری دموکراسی یا ایجاد همبستگی اجتماعی نمی‌تواند یک پایه درازمدت برای توجیه نمودن موقعیت حزب «عمل مردم» به حساب بیاید.

نظام رفاهی در هنگ کنگ

ارانه پائین ترین سطح تأمین اجتماعی

کریس پاتن، فرماندار وقت هنگ کنگ، در سال ۱۹۹۵ طی یک سخنرانی که در برابر حزب محافظه‌کار انگلیس ایجاد کرد، چنین اظهار نمود که بیشتر موفقیت هنگ کنگ را می‌توان به سطح پائین هزینه‌هایی که برای عموم مصرف می‌شود نسبت داد. وی در ادامه صحبت‌هایش چنین گفت که این موضوع نه تنها درباره هنگ کنگ صدق می‌کند، بلکه سایر کشورهای آسیای شرقی را که عملکرد اقتصادی چشمگیری داشته‌اند نیز دربرمی‌گیرد.

نظام رفاهی در هنگ کنگ شامل چهار زمینه اصلی در سیاست اجتماعی

است: تأمین اجتماعی، بهداشت و درمان، مسکن و خدمات اجتماعی. نظام تأمین اجتماعی از لحاظ تأمین مالی و همچنین اداره آن با سنگاپور که آن هم قبلاً مستمره انگلیس بوده بسیار متفاوت است.

در حالی که اعضاً صندوق پس‌انداز مرکزی سنگاپور ۵۴ درصد جمعیت کاری این کشور را تشکیل می‌دهد، نظام تأمین اجتماعی هنگ کنگ فقط بخش‌های بخصوصی از جمعیت را دربرمی‌گیرد. دو برنامه اصلی عبارت اند از: کمک جامع تأمین اجتماعی که برای افراد کم درآمدی که در آمدنشان از سطح معینی کمتر است کمکهای مالی ارائه می‌کند و مقرر نیازمندیهای ویژه که مردم سالم‌تر و افرادی را که دچار معلولیت‌اند تحت پوشش قرار می‌دهد.

در حالی که سطوح و همچنین دامنه کمک اجتماعی خیلی محدود است، هنگ کنگ دارای برنامه مسکن عمومی چشمگیری است. اداره مسکن هنگ کنگ مسئول هماهنگی کلیه جنبه‌های مسکن عمومی است.

تایوان: دموکراسی و جهتگیری جدید سیاست اجتماعی
پس از طرح بیمه کارگیری که در سال ۱۹۵۰ به کار گرفته شد، نظام رفاهی

۱۹۶۵ به مدت ده سال مورد آزمایش قرار گرفته بود منشأ گرفته‌اند. به دنبال پیشنهادهایی که به ضمیمه کمک مالی از سوی ایالات متحده آمریکا در سال ۱۹۷۵ داده شد، در سال ۱۹۷۷ برنامه بیمه درمانی ملی به صورت یک طرح اجباری معرفی گردید. این طرح در ابتدا با شرکتهای بزرگ آغاز به کار کرد و سپس شامل کارکنان بخششای دولتی و معلمان مدرسه‌های خصوصی گردید.

دولت عمدها قانونگذار است. تنها مورد استثنای اصل بیمه نظام رفاهی کره جنوبی برنامه کمک دولتی است که در سال ۱۹۶۵ معرفی شده و مراقبتهای نهادین و اجتماعی و درآمدی را به کسانی که به طور رسمی فقیر اعلام شده‌اند ارائه می‌نماید. شخصی که می‌خواهد از این مزايا استفاده کند باید نشان دهد که توانانی کسب درآمد خود را از دست داده است و از طرف بستگانش نیز پشتیبانی نمی‌شود. دارائیهای شخصی نیز می‌باید کمتر از سطحی باشد که دولت همه ساله اعلام می‌کند.

در کره برنامه کمک دولتی از این لحاظ که به افراد محتاج نمی‌رسد، به طور مؤثر عمل نمی‌کند و بول موجود برای کسانی که واحد شرایط دریافت مزايا نیستند صرف می‌شود و بازدهی ندارد.

دلیل بنیانی نامناسب بودن برنامه کمک دولتی کره، تشابه آن به قانون فقر انگلیس است که در قرن هفدهم اجرا می‌شد. این طرح، یک حق اجتماعی را از نظر داشتن یک زندگی شرافتمدانه تضمین نمی‌کند. هدف آن، ارائه کمترین سطح کمک مالی است تا هیچ گونه کم کاری صورت نگیرد.

روشهای تأمین مالی، این تصور را برای عموم مردم کره جنوبی به وجود می‌آورد که برای به دست آوردن حقوق اجتماعی باید سهم خود را پرداخت نمایند. آنها شهرهوند بودشان را آن گونه که تی اچ مارشال می‌پندارد دلیل بر داشتن حقوق اجتماعی نمی‌دانند.

سبک ژاپنی جامعه رفاه

نظام رفاهی ژاپن که صورت پراکنده و پیچیده‌ای دارد، در طی چندین مرحله به صورت کنونی درآمده است. سه مفهوم متفاوت از نظام رفاه اجتماعی نقش مهمی در شکل گیری تاریخ اخیر در توسعه آن داشته است. در سال ۱۹۷۳، ناتاکا که در آن زمان نخست وزیر بود قول داد که دولت وی تلاش‌های بسیاری در دست یابی به وضعیت رفاهی نظیر جوامع غربی خواهد نمود.

بسیاری از ژاپنیها این سوال را مطرح نموده‌اند که آیا وضعیت رفاه غرب می‌تواند برای کشور آنها مطلوب باشد یا خیر.

حزب لیبرال دموکراتیک چینین بحث می‌کرد که ژاپن از شیوه غربی که فقط باعث بروز بیماری رفاه می‌شود پیروی نخواهد کرد. در عوض، ژاپن به یک نظام رفاهی که خانواده نقشی کلیدی را در آن به عهده خواهد داشت احتیاج دارد. در یک چنین نظامی، دولت باید در برای تمایلات مربوط به گسترش مقاومت نماید و بازار نیز نقش مهمی در ارائه رفاه ایفا نماید.

اما در طی دهه ۱۹۸۰، ژاپن با یک فکر دیگر درباره رفاه اجتماعی، با شعاری تحت عنوان «آماده برای یک جامعه کهنسال» ظاهر شد. وزیر درمان و رفاه به این نکته اشاره کرد که تا سال ۲۰۲۵، یک نفر از میان هر ۵ ژاپنی بالای ۶۵ سال خواهد بود. ژاپن که با جامعه‌ای که به دوران سالمندی پا می‌گذاشت روپروردیده بود، مخصوصاً به صورت مراقبت درمانی و بازنشستگی تقاضای بسیار بالاتی برای رفاه داشت.

نظام رفاهی ژاپن، در نوع خود، می‌تواند به چهار طبقه تقسیم‌بندی بشود:

مراقبت پزشکی، حفظ درآمد خدمات اجتماعی و مسکن. در سال ۱۹۹۱ برای صاحبان مشاغل آزاد، صندوقهای بازنشستگی ملی تشکیل شدند تا مکمل بازنشستگی ملی بشوند. سه نوع صندوق بازنشستگی وجود دارد. صندوقهای نوع انجمن که به وسیله صاحبان مشاغل آزاد که در همان حوزه ریاست صندوق زندگی می‌کنند و براساس یک صندوق در هر حوزه

تایوان فقط با دو برنامه تأمین اجتماعی تا دهه ۱۹۸۰ به حالت راکد درآمد: بیمه کارگری و بیمه کارکنان دولت. اما از دهه ۱۹۸۰ به بعد، برنامه جدیدی ارائه شده

است که باعث ایجاد یک ساختار پراکنده و پیچیده شده است. تا سال ۱۹۹۵، وقتی که برنامه بیمه ملی ارائه شد، نظام رفاهی شامل چهارده برنامه اصلی بود که وزارت‌خانه‌های مختلف دولت مرکزی و فرمانداریها مسئولیت آنها را به عهده داشتند اگرچه تقریباً تمام آنها برنامه‌های بیمه درمانی بودند.

برنامه‌های بیمه کارگری و بیمه کارکنان دولت شامل پرداختهای بازنشستگی که به صورت یکجا پرداخت می‌شد و طرحهای بیمه درمانی می‌گردید. سایر برنامه‌ها فقط طرحهای بیمه درمانی داشتند.

بیمه درمانی ملی سال ۱۹۹۵ تمام طرحهای بیمه ملی را در

یک طرح می‌گنجاند که انتظار می‌رود تمام آنچه را که قبلاً تحت پوشش قرار نگرفته بود تحت پوشش قرار بدهد. این موارد تغییرات اصلی در بیمه کارگری و بیمه کارکنان دولت محسوب می‌شوند که همراه با ارائه برنامه بیمه درمان ملی صورت می‌گرفتند.

حفاظت اجتماعی در برابر وقایع غیرمتربقه زندگی از منتها

پیش به صورت یک امتیاز دولتی محسوب می‌شد که به کسانی که برای دولت کار می‌کردند تعلق داشت. به همین دلیل بود که کارکنان دولت، معلمان مدرسه‌های خصوصی و افراد تحت تکفل آنها اولین گروهی بودند که تأمین اجتماعی داشتند. به طور خلاصه، دولت تایوان نه تنها مرجع قانونگذاری بلکه تاحدودی نیز ارائه کننده منابع مالی برای رفاه اجتماعی بود. همین موضوع راه رسیدن به اجرای برنامه بیمه درمانی ملی را هموار می‌ساخته که به این ترتیب مراقبتهای درمانی را به عنوان حق اجتماعی شهرهوندان تایوان تضمین می‌نمود.

کره: سیاستهای مشروعیت یخشن

وضعیت تأمین اجتماعی نظام رفاه کره جنوبی تا حد زیادی به وسیله دولت نظامی که پس از کودتای نظامی سال ۱۹۶۱ قدرت را به دست گرفت به اجرا درآمد. اولین برنامه رفاهی اجتماعی که به اجرا درآمده طرح بیمه حوادث صنعتی در سال ۱۹۶۳ به همراه یک طرح مادر برای بیمه درمانی بود. طرحهای بیمه درمانی ملی از یک طرح مادر برای بیمه درمانی که از سال

به طور خلاصه.

دولت تایوان نه تنها

مرجع قانونگذاری

بلکه تاحدودی نیز

ارائه کننده

منابع مالی برای

رفاه اجتماعی بود

منطق ضد و نقیض نظام سوسیالیستی که دستخوش تغیرات است به وجود می‌آید. بررسی نظام رفاهی چن در حقیقت مطالعه موردنی در مقابل سایر همسایه‌های آسیای شرقی است. میراث بنیانی و بینش دولت سوسیالیستی همچنان تجارب را حفظ کرده است که دیگر کشورهای آسیای شرقی با آن روپرتو نبوده‌اند. همچنین افزایش پیچیدگی جامعه چینی به بقای نظامهای رفاهی گوناگون در مناطق مختلف انجامیده است. بنابراین نظامهای رفاهی چین با خصوصیات چین هماهنگ و مطابقت خواهد داشت.

نتیجه:

این کتاب حاصل نظامهای رفاهی ۵ کشور آسیای شرقی را مورد بررسی قرار داده است: سنگاپور، هنگ کنگ، تایوان، کره جنوبی و ژاپن. هیچ شکی وجود ندارد که نظامهای آنها خصوصیات مهم و مشترکی دارند.

اولاً به استثنای هنگ کنگ که رفاه به کمترین حد ارائه شده و به وسیله دولت

تأمین مالی می‌گردد، نقش دولت در تأمین مالی نظامهای رفاهی، عمدتاً به صورت قانونگذاری است. به جای نمایندگیهای دولتی، تشکیلات نیمه دولتی، صندوقهای متفاوتی را که پرداخت سهمیه‌های رفاه اجتماعی به آنها صورت می‌گیرد، اداره می‌کنند.

ثانیاً روش تأمین مالی رفاه اجتماعی باعث به وجود آمدن نظام رفاهی پراکنده‌ای شده است که مخاطرات گرد هم اوردن آنها از یک نظام ادغام شده کمتر است. به عنوان مثال، در نظام مراقبت درمانی کره جنوبی، کارکنان دولت، کارگران صنعتی صاحبان مشاغل آزاد و کشاورزان طرحهای بیمه درمانی خودشان را دارند که هیچ نقل و انتقالی مابین آنها صورت نمی‌گیرد. سوم اینکه، نتیجه توزیع مجدد در سیاست اجتماعی آسیای شرقی با کشورهای غرب مانند بریتانیا متفاوت است. این تفاوت به خاطر روش‌های تأمین مالی رفاه است.

این مطالعه نشان داد که توزیعهای درآمد بازار و درآمدهای مصرفی در ژاپن و کره جنوبی با انگلستان برابر است، اما دلالت سیاست اجتماعی در انگلستان بیش از ژاپن و کره جنوبی که بالاترینها سهم بیشتری از منافع اجتماعی می‌برند جنبه توزیع مجدد دارد.

آخر اینکه پیکارهای سیاسی که در پشت نظام رفاهی در آسیای شرقی نهفته است در طی سالهای اخیر عمدتاً تحت سلطه نیروهای سیاسی محافظه کار بوده است. در تمام ۵ کشور که مورد بحث قرار گرفته است، نبود هر نوع تأثیر اتحادیه کارگری و حزبهای دموکراتیک اجتماعی از خصوصیات مهم تصمیم‌گیری در سیاست اجتماعی است. نبود فشارهای سیاسی تاحدوی نشان می‌دهد که چرا این ۵ کشور دارای نظامهای خاص سیاست اجتماعی هستند. به طور کلی این کتاب نمونه خوبی از مقایسه سیاست اجتماعی در چند کشور تازه توسعه یافته است و می‌تواند مقدمه‌ای نظری بر بررسیهای تطبیقی بیشتر باشد. این کتاب برای دانشجویان برنامه‌ریزی رفاه و برنامه‌ریزان سیاست اجتماعی اطلاعات خوبی را فراهم کرده است.

**حزب لیبرال دموکراتیک ژاپن معتقد است که
ژاپن نباید از شیوه غربی که فقط باعث
بروز بیماری رفاه می‌شود پیروی کند
و در عوض به یک نظام رفاهی احتیاج است
که خانواده در آن
نقش کلیدی داشته باشد**

**نظام رفاهی سبک ژاپنی نتیجه طبیعی
الگوهای سنتی مراقبت اجتماعی است**

**افزایش پیچیدگی جامعه چینی
به بقای نظامهای رفاهی گوناگون
در مناطق مختلف انجامیده است**

ریاست تشکیل شده‌اند سازماندهی شده است. نقش دولت در این توافقها اجرای برنامه‌های بازنیستگی همکانی به صورت اجباری و ارائه یارانه است. با این دیدگاه، دولت عمدتاً بعنوان قانونگذار و تاحدوی نیز ارائه کننده عمل می‌کند. در مقایسه، تحت نظام جدید دولت نقش اساسی و اصلی را به عنوان ارائه دهنده بازنیستگیهای اصلی به تمام کسانی که واحد شرایط‌اند، به عهده دارد، زیرا بازنیستگی ملی به صورت بنیان نظام بازنیستگی عمومی درآمده است.

حزب لیبرال دموکراتیک ژاپن معتقد است که ژاپن نباید از شیوه غربی که فقط باعث بروز بیماری رفاه می‌شود پیروی کند و در عوض به یک نظام رفاهی احتیاج است که خانواده در آن نقش کلیدی داشته باشد.

بخش سوم کتاب که شامل ۶ فصل می‌شود به مطالعات موردنی پرداخته است. در فصل سوم کریستوفر ترم وان مسئله مسکن عمومی تحت حزب دولت سنگاپور را بررسی کرده است.

در فصل چهارم هاک - جوکوان

نشان می‌دهد که برنامه بازنیستگی ملی کره جنوبی با مشکلات مالی روپرتو خواهد شد. علت اصلی عوامل برخواسته مانند تغییرات در اقتصاد و ساختار جمعیتی این کشود ذکر شده است. دولت حتی نمی‌تواند برنامه بازنیستگی ملی موردی را به عمل درآورد. بنابراین برای کنترل اوضاع باید اصلاحاتی در برنامه بازنیستگی صورت گیرد.

در فصل پنجم یعنی - ون کو به مرور توسعه بیمه درمان ملی در تایوان می‌پردازد. نویسنده از ارتباط توسعه بیمه درمان ملی با بستر اقتصادی - سیاسی تایوان و سایر کشورهای صنعتی آسیای شرقی. نتیجه می‌گیرد که اصلاحات رفاهی به عنوان مصرف محدود منابع در نظر گرفته شد و در نتیجه بر وفق مراد دولت تایوان نیست. مگر در برخی امور مانند آموزش و پرورش که دارای زمینه اقتصادی قابل توجهی است. همچنین نویسنده حرکتهاهی اجتماعی دموکراسی خواهی را در جهت گسترش نظام رفاه همکانی ارزیابی می‌کند. (۱۶۹) اما به هر حال دولت تایوان هنوز اهداف اقتصادی را در اولویت قرار داده است.

نویسنده خروج بیمه درمان ملی در تایوان از دوراهی را منوط به توسعه اینده رفاه دولتی می‌داند. «نشانهایی از این که یک نوع از وضعیت رفاهی در تایوان ممکن است ظهرور کند، وجود دارد.» (۱۷۰)

راجر گودمن در فصل ششم این استدلال را مطرح می‌کند که اگرچه نظام رفاهی معاصر ژاپن به وسیله افرادی معرفی می‌شود که از «سبک ژاپنی دولت رفاهی» به عنوان نتیجه طبیعی الگوهای سنتی مراقبت اجتماعی طرفداری می‌کنند، در حقیقت این نظام قطعه قطعه پدید آمده است».

در فصل هشتم، گوردون وايت اصلاحات تأمین اجتماعی در چین را بررسی می‌کند. شناخت اصلاحات رفاهی در این کشور باید براساس شناخت سه عامل صورت گیرد: نخست انتخاب سیاست واقعگرایانه براساس برآورد هزینه‌های نسبی و مزایا؛ دوم، در نظر گرفتن تفکرات متفاوت و خصوصیات و اهداف نظامهای رفاهی و نهایتاً توجه به رقبات گروههای ذینفعی که در مجموعه و